

VADKÁRRAL KAPCSOLATOS ELŐADÁS

nébih

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Bemutató üzemi célok a megvalósulási helyszínek függvényében:

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatóak és forgalmazhatóak.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termésbiztonság, valamint a növényi kórokozók, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

A Tordasi állomás 104,48 ha földterülettel rendelkezik Fejér vármegyében.

Az állomás négy részre tagolódik. A Gábor-majori földterület 88,10 ha, a Kertészeti szántóföldi terület 8,35 ha, a központi rész 3,25 hektáros belterület, és rendelkezik saját használatú utakkal, réttel erdővel, ami 4,78 ha. Talajtípusa karbonátos, erdőmaradványos csernozjom Arany-féle kötöttségi szám: 40-44. Az állomáson kertészeti és szántóföldi fajok vizsgálata történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. Csonthéjas/almatermésű nap
2. Fagyvédelem
3. Fitotoxicitás kísérletek
4. Növénykórtani bemutató
5. Ökológiai gazdálkodás bemutatása
6. Szántóföldi fajok DUS vizsgálata
7. Zöldtakarmány bemutató
8. Tordasi állomás bemutató program
9. **Vadkárrel kapcsolatos előadás**
10. Zöldségfélék fajtahasználata

A vadászati jog történetének rövid áttekintése

A vadászat ősi mesterség, mely végig kísérte az emberiség fejlődési folyamatát. Eredetileg a fő célja az élelemszerzés volt. A tevékenység során elejtett állat húsát elfogyasztották, bőréből ruhát, csontjaiból használati tárgyakat készítettek.

Az őskorban csoportos tevékenységnek számított. Rájöttek ugyan is, hogy a nagyobb préda állatokkal szemben sokkal hatásosabb, ha egy egységet alkotva, összehangolt munkával próbálják elejteni például a mamutokat.

A kor előre haladtával egyre hatásosabb és halálosabb eszközöket és technikákat fejlesztettek ki. A kezdetleges fa gerelyek helyét átvették előbb a kő hegyű nyilak, majd a későbbiekben megjelentek a fém nyílhegyek, kések, balták és bárdok.

Az ókori Rómában a vadon élő állatok uratlan jószágoknak minősültek. Az állat elejtésével, vagy annak befogásával került az elejtő tulajdonába.

A feudalizmus koráig feltehetően írott vadászati jogi norma nem volt. A 18. századig a szokásjog alapján folyt a vadászat. A későbbiek folyamán írott formában is szabályozásra került.

A vadászati jog kialakulása Magyarországon

A vadászati jog egyfelől az a jogosítvány, melynél fogva valakit a vadászás gyakorlása, meghatározott területen vagy általában véve bárhol megillet; másfelől pedig a vadászatra vonatkozó szabályok összessége.

Első írott szabályozás, mint törvény Szent László király (1077-1095) dekrétumainak Első Könyve: az ünnepnapokon megtiltotta a vadászatot.

II. Endre (1205-1235) az 1222. évi Aranybulla: A saját birtokon vadászás elve szerint csak az vadászhatott, akinek volt saját birtoka. A vad uratlan jószág volt, az elejtéssel került a birtokosa tulajdonába.

Hazánkban a vadászati jog kisebb királyi haszonvételek közé tartozott, így a 16. századig sokak számára gyakorolható volt.

II. Ulászló 1504. évi V. dekrétuma 18. cikkelye a jobbágynak a vadásztól való eltiltásáról és a nemesek vadászati jogáról.

II. Ulászló 1514. évi VII. dekrétuma a vadászat szabályainak megszegőit igen súlyos büntetéssel sújtotta.

III. Károly 1729. évi 22. törvénycikke a vadászatról és madarászatról az első magyar vadászati törvénynek tekinthető.

Két vadászati reform:

- Kíméleti idők
- A vadászati jog és az ingatlan közötti kapcsolat részleges megvalósítása

Mária Terézia 1767. évi Urbárium tartalmazott először vadkárelhárítási kötelezettséget.

II. József vadászati rendtartása 1786-ban a földesurakat kizárólagos vadászati joggal ruházta föl. Forgalmképes vagyoni értékű joggá vált a vadászati jog.

I. Ferenc uralkodásakor (1792-1835): A jogi szabályozás a személyi alapról átkerült a földtulajdonú felé.

1848. évi áprilisi törvények IX-XIII. törvénycikkeiben megszüntették a földesúri előjogokat és az úrbéri szolgáltatásokat.

A vadászatról szóló 1872: VI. t. c. „1 §. szerint a vadászati jog a földtulajdonjognak elválaszthatatlan tartozéka.” A t.c. II. fejezete „A vadak által tett károk megtérítéséről”. A t.c. III. fejezete: A vadászati tilalmakról

A vadászatról szóló 1883: XX. t. c.: A t.c. IV. fejezete: A hivatalból való vadászatról

4640/1945. ME rendelet: a vadászat szabályozása tárgyában: A vadászati jog az államra szállt. Ezen kívül rendelkezett a vadkárbecslő bizottságok megalakításáról.

1957. évi 43. törvényerejű rendelet: a vadászatról és a vadgazdálkodásról: A vad az állam tulajdona, mint az egész nép vagyona.

1961. évi VII. törvény: az erdőkről és a vadgazdálkodásról: Lehetővé vált a bérkilövő társaságok útján történő hasznosítása a vadászati jognak.

1970. évi 28. törvényerejű rendelet: az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény egyes rendelkezéseinek módosításáról: „34. § (1) A vadászatra jogosult köteles a vadászterület és a vadállomány őrzéséről megfelelő módon gondoskodni. (4) A kár megtérítésének módjára és mértékére a Polgári Törvénykönyvnek a kártérítésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.” 30/1970. (XII. 24.) MÉM rendelet: a vadgazdálkodásról és a vadászatról: Megjelent a vadkárnyléviántartásra használandó formanyomtatvány, és a vadkárbecslési jegyzőkönyv előzetes és végleges vadkárbecslésre.

1993-tól egyre jobban felmerült az igény a vadászati jog újra szabályozására. Ez az igény 1996-ban nyert megoldást a „nagy hármast” törvénycsomag kiadásával. Ekkor került kiadásra a Természetvédelmi törvény, az Erdőtörvény és a Vadászati törvény,

melyek összhangban álltak egymással, egymásra épültek:

- 1996. évi LIII. Törvény: A természet védelméről,
- 1996. évi LIV. törvény: az erdőről és az erdő védelméről (ezt később hatályon kívül helyezték, és a kor igényeihez igazodóan a 2009. évi XXXVII. törvény: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról című jogszabály lépett életbe),
- 1996. évi LV. törvény: a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról.

Polgári törvénykönyv – Felelősség az állatok károkozásáért: PTK LXXIV. Fejezet: 6:563. §: A vadászható állat által okozott kárért való felelősség

(1) A vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott.

(2) A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.

(3) A kártérítési követelés három év alatt évül el.

Vadászati törvény

1996. ÉVI LV. Törvény: a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról

„2. § A vadászati jog:

- a. a vad, valamint élőhelyének védelmével, és
- b. a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá
- c. a vadászterületen szabadon élő, valamint az e törvényben meghatározottak szerint zárt téri tartás keretében tartott vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására,
- d. a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének e törvény szerinti elsajátítására való
- e. kötelezettségek és jogosultságok összessége.

3. § (1) A vadászati jog – mint vagyonértékű jog – a földtulajdon jog elválaszthatatlan részeként – a földtulajdon tekintetében fennálló haszonélvezeti jog esetén is – a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg.”

„5. § A vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával kapcsolatos kötelezettségeket és jogokat

- a. a természetvédelemre,
- b. az állat- és növényvédelemre,
- c. az állategészségügyre és élelmszer-biztonságra,
- d. a mező- és erdőgazdálkodásra,
- e. a termőföld-hasznosításra,
- f. a vízgazdálkodásra, valamint
- g. a halgazdálkodásra
- h. vonatkozó jogszabályok rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.”

A vadkárrel kapcsolatos rendelkezéseket a Vadászati törvény (továbbiakban Vtv.) V. fejezet (75 § - 81/B. §): Felelősség a vadkárt, a vadászható állat által okozott kárt, a vadászati kárt, valamint a 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (továbbiakban Vhr.) a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól 82. §- 84. §-a tartalmazza.

Vtv. 75. § (1) „A vadászatra jogosult az e törvényben foglaltak alapján köteles a vad által okozott kárt (a továbbiakban: vadkár) a károsultnak megtéríteni.”

Vadkárnak minősül a Vtv. 75. § (2) bekezdése alapján:

- a. a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá
- a. az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetékertben okozott kár tíz százalékos (a továbbiakban: természetes önfenntartási érték) meghaladó része.

Vtv. 75. § (4) Nem tekinthető vadkárnak, és így a vadkár számításánál nem vehető figyelembe a megújuló természeti erőforrásnak és nemzeti vagyonnak minősülő vadállomány életfeltételeinek kielégítésére szolgáló, a (2) bekezdés szerinti természetes önfenntartási érték.

A kár megállapítása

„81. § (1) Vadkár, vadászati kár, valamint vadban okozott kár (e § alkalmazásában a továbbiakban együtt: kár) megtérítése iránti igényt a kár bekövetkeztétől, illetve

észlelésétől számított öt napon belül írásban kell közölni a kárért felelős személlyel.

(2) Ha a károsult és a kárért felelős személy között az (1) bekezdés szerinti közléstől számított öt napon belül nem jön létre egyezség a kár megtérítéséről és a kártérítés mértékéről, a károsult a károkozás helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől (a továbbiakban: jegyző) öt napon belül írásban vagy szóban kérelmezheti a károsult és a kárért felelős személy közötti egyezség létrehozására irányuló kárfelmérési eljárás lefolytatását.

(3) A kár megállapítását a miniszter által rendeletben meghatározott képesítéssel rendelkező kárszakértő (a továbbiakban: szakértő) végezheti. A szakértőt a jegyző három munkanapon belül rendeli ki.”

A vadkár pénzügyi fedezete

„81/B. § (1) A vadászatra jogosult – a vadaskert vadászatra jogosultja kivételével – a vadkárt fizetendő kártérítés fedezete biztosítása érdekében elkülönített számlán pénzügyi alapot (a továbbiakban: vadkár alap) hoz létre.

Egységes mezőgazdasági vadkárfelmérési útmutató

A hazai helyzet

- Több, megfelelő szakmai iránymutatást adó szakkönyv és egyéb publikáció jelent meg az elmúlt években.
- A vadkárfelmérés területe csataterré változott.
- Szakértő személyének támadása útján próbálják meg a peres felek a szakértő által készített szakértői véleményt aggályossá tenni, vagy a szakértőt hibás módszertan alkalmazásával, illetve visszaéléssel vádolják meg.
- A helyzet súlyosságát fokozta, hogy egyrészt a vadkár-ügyekben eljáró szakértők esetében egységes módszertanról eddig nem beszélhettünk.
- Nem létezett olyan Igazságügyi Szakértői Kamara iránymutatás, amelynek alapján a szakértő munkája

(a szakértő által alkalmazott módszer) a peres felek számára is ellenőrizhetővé válik.

- Vitatott a mezőgazdasági kultúrákban bekövetkező vadkár felméréséhez szükséges szakértői kompetencia meghatározása.

Földművelésügyi értesítő – Egységes Mezőgazdasági Vadkárfelmérési Útmutató

Az Agrárminisztérium hivatalos lapja, LXXI. Évfolyam 1. szám (2021. január 4.) – Az

Földművelésügyi értesítő – Erdei Vadkár-felvételi és Értékelési Útmutató

Az Agrárminisztérium hivatalos lapja, LXX. Évfolyam 13. szám (2020. december 31.)

Módszertani levél

A mezőgazdasági vadkárrol - Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara 1/2024. (Hatálybalépés időpontja: 2024. április 24.)

Tárgya: rögzíti a mezőgazdasági vadkár szakértői megállapítása során követendő eljárásrendet és a mezőgazdasági vadkár meghatározása során alkalmazandó szakértői módszereket.

Hatálya: A módszertani levél alkalmazandó minden olyan szakértői eljárásban, amely során a Vadászati törvény és végrehajtási rendelkezéseiben meghatározott mezőgazdasági vadkár felmérésére (becslésére) és megállapítására kerül sor igazságügyi szakértő által.

Kiadásának indokolása:

- Megnövekedett a mezőgazdasági kultúrákban a vadkár nőtt a szakvélemények készítése iránti igény.
- Az egységes jogalkalmazási gyakorlat és a jogbiztonság érvényesülése megköveteli a pontos, ellenőrizhető és laikus személy által is nyomon követhető módszertan alkalmazását.
- Az elmúlt években megalapozott szakirodalmi források jelentek meg a vadkárbecslés témakörében.
- A módszertani levél készítésekor fontos szempont volt, hogy a gyakorlatban jól alkalmazható, mind a földhasználok, mind a vadászatra jogosultak által egyaránt elfogadható módszer kerüljön kidolgozásra. Egységesen készíthető szakvélemények.

Vadkár megelőzési lehetőségek, vadkárelhárító eszközök ismertetése

Közvetlen módszerek:

I. Mechanikai:

- a. Különböző kerítés megoldások
 - Vaddisznó ellen: (10) 20-30 cm-re a földre süllyesztve + küszöbfa.
 - Szarvas ellen: 180-220 (250) cm magassággal + oszlopokra helyezett optikai riasztó doronggal (szemöldökfa).
 - Dámszarvas ellen: 200-220 cm,
 - Őz ellen: minimum 150 cm magas.
 - Nyulak ellen 80 cm-es magasságig 5 (8) cm-es lyukbőségű hálóval kiegészíteni.
- b. Hang- és fényhatáson alapuló területvédelem (pl.: Karbidágyú, periodikus villanófény).

II. Kémiai: szaghatáson alapuló védelem.

III. Biológiai

- a. Őrzésen alapuló védelem.
- b. Egyedi védelem megoldásai (pl.: magcsávázás vetés előtt, csemeték hajtásainak egyedi védelme, fák egyedi törzsvédelme).

Közvetett módszerek

- I. Tervszerű gazdálkodás
- II. Élőhely javítás, fejlesztés
- III. Vadföldgazdálkodás
- IV. Vadtakarmányozás, elterelő etetés
- V. Csapdázás/áttelepítés
- VI. Őrző állatok (pl.: kutya)

Egyes vadászható vadfajok vadkártétele

A vad az ökoszisztémák része, a kár megítélése ettől nem vonatkoztatható el. Vadkár: A céltudatos emberi tevékenységgel létrehozott javakban a vadnak tulajdoníthatóan keletkezett mennyiségi hiány vagy minőségi értékromlás.

A Vhr. 82. § (2) A Vtv. 75. § (2) bekezdésének alkalmazásában mezőgazdaságban okozott vadkár a vad táplálkozása, taposása, túrása vagy törése következtében a szántóföldön, a gyümölcsösben és a szőlőben a mezőgazdasági kultúra terméskiesését előidéző károsítás.”

A Vhr. 83. § A Vtv. 75. § (2) bekezdése alkalmazásában erdőgazdálkodásban okozott vadkár az erdősítésben a vad rágása, hantása, túrása, taposása, törése által a csemeték elhalását előidéző, vagy a csúcsajtás lerágásával, letörésével a csemeték fejlődését akadályozó, továbbá az erdei magok elfogyasztása által a természetes erdőfelújulás elmaradását okozó károsítás.

A Vhr. „82. § (3) Mezőgazdasági vadkárt a vadkárfelmérési szabályok szerint a következő időszakokban lehet bejelenteni, igényelni:

- a. őszi gabona: október 1. – július 31.
- b. * tavaszi gabona: március 1. – július 31.
- c. kukorica: április 15. – november 15.
- d. burgonya: április 15. – október 15.
- e. napraforgó, szója: április 15. – szeptember 30.
- f. borsó: március 1. – augusztus 30.
- g. szőlő, gyümölcsös: egész évben.
- h. őszi káposztarepce: augusztus 20. – június 30.”

Mezőgazdasági vadkár

- Objektív megítélés
- Egyértelmű kár kategóriák
- Inkább mennyiségi
- Tisztázott tulajdonviszonyok
- Rövid tenyészidejű fajok
- Nincs tervezési előírás

Erdei vadkár

- Szubjektív megítélés
- Mennyiségi és minőségi
- Nem tisztázott tulajdonviszonyok
- Hosszú tenyészidejű fajok
- Szigorú tervezési előírások (erdőgazdálkodási terv)

A vad által okozott kár és annak megjelenési formája függ:

- A terület fekvésétől
- A károsított növényzet állapotától
- Élőhelyi viszonyoktól
- Az alkalmazott agrotechnikától
- A helyi vadgazdálkodástól

Vadászható vadfajok kártételi formái:

- Gím, dám, őz, muflon:
 - Rágás kár: pl.: rügyek, friss hajtások
 - Gyümölcsfák és szőlő kéreghántása (télén), kéreg dörzsölés
 - Legelési kár: pl.: pillangós növények, repce
 - Szántóföldi növények levele, szára, termése
 - Taposás
 - Fekvés
- Vaddisznó:
 - Rágás kár: pl.: rügyek, friss hajtások
 - Termések fogyasztása: pl.: gyümölcsök, burgonya
 - Szántóföldi növények levele, szára, termése
 - Túrás kár: pl.: előző évről földön maradt termés
 - Taposás
 - Fekvés
- Borz:
 - Termés, termés elfogyasztása, károsítása: pl.: kukoricacső, napraforgó tányér
- Nyúl:
 - Gyümölcsfák és szőlő kéreghántása, rágása (télén)
 - Szántóföldi növények levele, szára, termése
 - Kertészeti kultúrák: pl.: dinnye károsítása (nyáron), káposzta meg-rágása
 - Friss, fiatal hajtások lerágása
- Fácán, galambok, varjak:
 - Magszedés: pl.: tőhiány okozása első sorban kukoricában
 - Lecsípi, kihúzza a csírázó növényeket
- Vadliba, vadkacsa:
 - Vetések csipegetése

Károsítás időszakai:

- Friss vetések károsítása:
- Gyors becslést, adatrögzítést igényel – előzetes becslés
- A végleges becslésnél a károkozás ideje és a betakarítás ideje között bekövetkezett egyéb termés befolyásoló tényezőket is figyelembe kell venni.

Kárfelvételezések:

- Termés, termés elfogyasztása, károsítása:
- Minden termesztett kultúrnövény
- Minden vadfaj esetében:
- Vadászható vadfaj: a helyilegilletékes vadásztársaság
- Védett vadfaj esetében a helyilegilletékes természetvédelmi hatóság.

Kárnak számítanak a betakarítást gátló károk is:

- Pl.: bögés, vagy jelentős nagyvad mozgás a kukorica vagy napraforgó táblában
- Váltók a táblákon keresztül – pl. vízhez
- Magtermés pergése, lerágása: paprika, paradicsom, borsó, szója.

VADLEGELŐK

A vadlegelők pillangósokból, fűfélékből, és más, a vadak számára vonzó növényekből összeállított keverékek. Vadjárta mezőgazdasági táblák szélén, közepén ökológiai folyosónak, különböző termesztett kultúrák között mezsgyének, erdőbe, erdők közötti vadföldekre telepítik. A vadlegelők a vadak számára vonzó táplálékot, ízletes takarmányt biztosítanak, de e mellett számos egyéb pozitív hatással bírhatnak: talajtakarás, erózióvédelem, talaj szerkezetjavítás, tápanyagmegkötés. Sok esetben kaszálóként is hasznosíthatóak, biodiverzitás növelő hatásúak.

A vadlegelő keverékek kiválasztásánál érdemes szem előtt tartani a termőhelyi adottságokat, és körütekintően választani az adott talaj, hőmérséklet, csapadékvizonyok között a leginkább jól teljesítő vadkeverékek közül. A keverékek helyett vadcsalogató növényfajokat is vethetünk, figyelembe véve az adott területen leginkább előforduló vadfajokat.

Vadcsalogató növények Gazdasági Érték Vizsgálata (GÉV)

Számos szántóföldi növényfaj önmagában vetve nemcsak gazdasági értékkel, hanem vadcsalogató hatással is bír. Ilyenek például a pillangós takarmánynövények, takarmányfűvek, cirokfélék, mézontófű, kukorica, cirokfélék, repce, olajretek.

Mindezen növényfajok kísérleti metodikája a Nébih honlapon megtalálható nyomon követhető:

<https://portal.nebih.gov.hu/-/fajtakiserleti-metodika>

A vadcsalogató, vadlegelőnek alkalmas növényfajok közül kiemelt jelentőséggel bírnak a pillangós takarmánynövények, amelyek gazdasági értékét meghatározó tulajdonságai: zöldségtermés, szárazanyagtermés, fehérjetermés, télállóság, állóképesség.

Állami elismerés előterjesztés feltétele: pozitív DUS és GÉV vizsgálati eredmény.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
portal.nebih.gov.hu
ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
+36 1 336 9000